

TĂNG CƯỜNG GIÁO DỤC Ý THỨC BẢO VỆ CHỦ QUYỀN BIỂN ĐẢO QUỐC GIA CHO SINH VIÊN TRONG KỶ NGUYÊN SỐ

Phạm Văn Cường
Trường ĐH Công nghệ TP Hồ Chí Minh

Tóm tắt: Bài viết phân tích vai trò và tầm quan trọng của việc giáo dục ý thức bảo vệ chủ quyền biển, đảo quốc gia cho sinh viên – lực lượng kế cận có ảnh hưởng sâu rộng trong xã hội hiện đại. Trong bối cảnh kỷ nguyên số, sinh viên không chỉ tiếp nhận thông tin mà còn là chủ thể lan tỏa và kiến tạo nội dung liên quan đến chủ quyền lãnh thổ. Tuy nhiên, thực trạng cho thấy công tác giáo dục hiện nay còn nhiều bất cập: thiếu môn học chuyên biệt, phương pháp giảng dạy truyền thống, tài liệu chưa cập nhật và sinh viên còn thờ ơ. Để khắc phục, bài viết đề xuất các giải pháp đồng bộ: tích hợp nội dung giáo dục chủ quyền biển, đảo trong chương trình đào tạo đại học; Nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên, báo cáo viên; phát huy vai trò của công nghệ số và truyền thông mới trong giáo dục chủ quyền biển, đảo; xây dựng môi trường học đường gắn với trải nghiệm thực tế về biển, đảo; tăng cường phản biện và đấu tranh trên không gian mạng trước các thông tin sai trái về chủ quyền biển, đảo. Những định hướng này góp phần hình thành thế hệ công dân số có trách nhiệm, chủ động và sáng tạo trong công cuộc bảo vệ chủ quyền biển đảo thiêng liêng của Tổ quốc.

Từ khóa: ý thức; bảo vệ; chủ quyền biển, đảo; sinh viên; kỷ nguyên số.

ENHANCE EDUCATION ON AWARENESS OF PROTECTING NATIONAL SEA AND ISLAND SOVEREIGNTY FOR STUDENTS IN THE DIGITAL AGE

Pham Van Cuong
HUTECH University

Abstract: The article analyzes the role and importance of educating students on the awareness of protecting national sovereignty over seas and islands - the next generation with far-reaching influence in modern society. In the context of the digital age, students not only receive information but also disseminate and create content related to territorial sovereignty. However, the current situation shows that the current education work still has many shortcomings: lack of specialized subjects, traditional teaching methods, outdated materials and indifferent students. To overcome this, the article proposes synchronous solutions: integrating the content of education on sovereignty over seas and islands into university training programs; improving the capacity of lecturers and reporters; promoting the role of digital technology and new media in education on sovereignty over seas and islands; building a school environment associated with practical experiences about seas and islands; strengthening criticism and fighting in cyberspace against false information about sovereignty over seas and islands. These orientations contribute to forming a generation of responsible, proactive and creative digital citizens in the work of protecting the sacred sovereignty over seas and islands of the Fatherland.

Keywords: awareness; protection; sovereignty of sea and islands; students; digital age.

Nhận bài: 12/04/2025

Phản biện: 14/05/2025

Duyệt đăng: 19/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng, Biển Đông và quần đảo Trường Sa, Hoàng Sa không chỉ mang ý nghĩa kinh tế – chiến lược mà còn là hiện thân của chủ quyền, lịch sử và bản sắc dân tộc Việt Nam. Tuy nhiên, trước “sóng ngầm” thông tin đa chiều trên không gian mạng và sự tác động của các thế lực bên ngoài, nhận thức về bảo vệ chủ quyền biển đảo của một bộ phận sinh viên còn chưa thực sự đầy đủ, thậm chí dễ bị dao động bởi thông tin không chính thống. Đặc biệt, trong kỷ nguyên số với mạng xã hội bùng nổ, phương thức tiếp nhận, xử lý thông tin của sinh viên có xu hướng nhanh, đa kênh nhưng thiếu chọn lọc, phân tích. Điều này đặt ra thách thức lớn cho công tác giáo dục ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo. Vì vậy, việc “tăng cường giáo dục ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo quốc gia cho sinh viên trong kỷ nguyên số” trở thành nhiệm vụ

cấp thiết, đòi hỏi sự phối hợp đồng bộ giữa nhà trường, tổ chức Đoàn – Hội và các nền tảng công nghệ. Nghiên cứu này sẽ phân tích thực trạng nhận thức, chỉ ra những yếu tố ảnh hưởng, từ đó đề xuất các giải pháp sư phạm kết hợp công nghệ số nhằm nâng cao trách nhiệm và hành động cụ thể của sinh viên trong công cuộc giữ gìn toàn vẹn lãnh thổ thiêng liêng của Tổ quốc.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Tầm quan trọng của giáo dục ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo quốc gia cho sinh viên

Biển và hải đảo Việt Nam không chỉ là một phần không thể tách rời của chủ quyền quốc gia mà còn giữ vai trò chiến lược trong quốc phòng, an ninh và phát triển kinh tế. Với vị trí đặc biệt của Biển Đông, quần đảo Trường Sa và Hoàng Sa là tuyến phòng thủ quan trọng, góp phần bảo vệ vững chắc lãnh thổ đất liền. Nhận thức được tầm

quan trọng đó, Đảng và Nhà nước luôn coi chủ quyền biển đảo là vấn đề cốt lõi trong chiến lược phát triển và bảo vệ đất nước, được thể hiện rõ trong các văn kiện như Nghị quyết Đại hội XIII.

Trong bối cảnh hiện nay, việc giáo dục ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo cho thế hệ trẻ, đặc biệt là sinh viên – lực lượng kế cận, là nhiệm vụ mang tính chiến lược lâu dài. Tuy nhiên, thực tế cho thấy nhiều sinh viên còn thiếu kiến thức và thái độ đúng đắn về vấn đề này, trong khi hoạt động giáo dục, truyền thông tại nhà trường còn rời rạc và thiếu đổi mới. Việc áp dụng lý thuyết giáo dục công dân kết hợp với các phương pháp giảng dạy hiện đại như học tập dự án, tranh biện, mô phỏng hội nghị quốc tế cùng với việc tích hợp kiến thức địa lý, lịch sử, luật pháp quốc tế và minh chứng thực tiễn sẽ giúp sinh viên hiểu sâu sắc và có thái độ tích cực hơn đối với vấn đề biển đảo.

Bên cạnh đó, trong thời đại số, sinh viên – nhóm sử dụng Internet và mạng xã hội cao nhất – cần được trang bị kỹ năng phân tích, đánh giá, nhận diện thông tin sai lệch để chủ động tham gia bảo vệ chủ quyền trên không gian mạng. Việc giáo dục ý thức chủ quyền biển đảo không chỉ dừng lại ở truyền đạt thông tin mà cần hướng đến phát triển toàn diện nhận thức, thái độ và kỹ năng, góp phần hình thành lớp công dân số có trách nhiệm, bản lĩnh và sáng tạo trong công cuộc bảo vệ chủ quyền thiêng liêng của Tổ quốc.

2.2. Thực trạng giáo dục ý thức bảo vệ chủ quyền biển, đảo quốc gia cho sinh viên trong kỷ nguyên số

Nội dung chương trình và phương pháp:

Hiện chưa có môn học độc lập về chủ quyền biển đảo ở bậc đại học. Nội dung liên quan thường được lồng ghép vào các môn lý luận chính trị, Giáo dục quốc phòng – an ninh và hoạt động ngoại khóa. Bộ GD&ĐT đã từng nghiên cứu bổ sung kiến thức về các cuộc chiến biên giới và chủ quyền biển đảo vào sách giáo khoa Lịch sử mới. Trong thời gian chờ văn bản chính thức, Bộ GD&ĐT khuyến khích các trường, giáo viên chủ động lồng ghép bằng hoạt động trải nghiệm, buổi sinh hoạt ngoại khóa lịch sử chủ quyền. Trên thực tế, nhiều đại học tổ chức cho sinh viên học các nội dung liên quan trong môn Giáo dục quốc phòng – an ninh, các buổi truyền đạt chính trị và sân chơi kiến thức. Đồng thời, đoàn Thanh niên, Hội Sinh viên các trường thường xây dựng câu lạc bộ biển đảo, mô hình “sinh viên với biển đảo”, tổ chức tọa đàm, triển lãm tư liệu lịch sử, và thi hùng biện

nhằm kích thích sự quan tâm của sinh viên.

Mức độ quan tâm của sinh viên:

Nhiều hoạt động ngoại khóa gần biển đảo đã thu hút đông đảo sinh viên tham gia. Ví dụ, chương trình “Sinh viên 5 tốt” thường khuyến khích sinh viên có nhiệm vụ lan tỏa tinh thần yêu nước qua các phần việc liên quan tới biển, đảo. Theo T.Ư Hội Sinh viên Việt Nam, Hành trình “Sinh viên với biển, đảo Tổ quốc” năm 2024 được tổ chức nhằm bồi đắp tình yêu quê hương, nâng cao ý thức tham gia bảo vệ chủ quyền lãnh thổ của sinh viên. Hàng năm, chương trình này thu hút hàng trăm đại biểu sinh viên tham gia trải nghiệm thực tế tại các đảo, thể hiện tính xung kích: xây cột cờ, trao tặng thuyền đánh cá cho ngư dân, tặng quà thân nhân liệt sĩ, cùng các chiến sĩ ở huyện đảo. Nhiều sinh viên chủ động tham gia phản bác thông tin sai trái trên mạng xã hội, thể hiện niềm tự hào khi Việt Nam có chủ quyền Hoàng Sa – Trường Sa.

Dù vậy, vẫn có bộ phận sinh viên thiếu quan tâm. Theo một góc nhìn, nhiều bạn trẻ ngày nay “thiếu kiến thức lịch sử, thờ ơ với thời cuộc, lãnh cảm với vận mệnh tương lai của đất nước”. Lý do chủ quan có thể là các nội dung về chủ quyền chưa được giảng dạy một cách hệ thống, cùng với sự bận rộn học hành và đời sống cá nhân khiến sinh viên chưa ưu tiên tìm hiểu.

Ảnh hưởng của mạng xã hội:

Mạng xã hội vừa là kênh tuyên truyền mạnh mẽ vừa là con dao hai lưỡi. Phần lớn sinh viên sử dụng mạng để tiếp cận kiến thức và thông tin; ví dụ, Facebook, Zalo, TikTok giúp lan truyền nhanh các thông điệp yêu nước (như hashtag #HS_TS). Tuy nhiên, theo báo Nhân Dân, “thông tin xấu, độc trên mạng xã hội khiến sinh viên hiểu sai về các chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước, gây mất niềm tin vào Đảng, Nhà nước, chính quyền”. Mạng xã hội cũng làm nổi bật tinh thần của những người quan tâm: nhiều bạn trẻ sẵn sàng “gõ phím tranh luận gay gắt” để phản bác luận điệu xuyên tạc về biển đảo. Do vậy, giáo dục ý thức biển đảo trong kỷ nguyên số phải đi cùng việc nâng cao kỹ năng phân tích thông tin và đề cao cảnh giác trước các “thủ đoạn kích động” của thế lực thù địch.

Các mô hình, hoạt động nổi bật:

Trên cả nước đã xuất hiện nhiều mô hình tuyên truyền biển đảo tiêu biểu. Ngoài Hành trình sinh viên với biển đảo, các trường kết hợp các phong trào Đoàn – Hội như “Nghĩa tình biên giới – hải đảo”, “Vì biển đảo quê hương” để tổ chức chiến

dịch tình nguyện và giao lưu với ngư dân. Điển hình, tỉnh Phú Thọ đã xây dựng 27 cột mốc chủ quyền Trường Sa tại các trường tiểu học, trung học cơ sở trong huyện Cẩm Khê, gắn thêm cột cờ tượng trưng, tọa độ, đèn chiếu sáng...[6]. Các cột mốc này không chỉ trang trí sự phạm mà còn trở thành nơi diễn ra tọa đàm, triển lãm ảnh, hội thi với chủ đề biển đảo. Ngoài trường học, nhiều đại học phối hợp với lực lượng công an, quân đội để tổ chức buổi tuyên truyền chuyên đề. Chẳng hạn, Phòng An ninh đối ngoại Công an tỉnh Thái Nguyên phối hợp với Đoàn, Hội Sinh viên Đại học Thái Nguyên tổ chức chương trình truyền thông cho hơn 1.000 sinh viên; nội dung cung cấp các bằng chứng lịch sử, pháp lý về chủ quyền Hoàng Sa – Trường Sa và phản bác “đường lưỡi bò” của Trung Quốc, đồng thời nhấn mạnh “trách nhiệm của sinh viên đối với việc bảo vệ chủ quyền biển đảo”.

Mặc dù có nhiều nỗ lực, công tác giáo dục ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo cho sinh viên vẫn gặp không ít khó khăn: nội dung, chương trình chưa đầy đủ; phương pháp truyền thống, ít hấp dẫn; hạn chế từ nguồn lực; sinh viên còn thờ ơ, thiếu động lực; ảnh hưởng tiêu cực của mạng xã hội. Hiện giáo trình giảng dạy ở đại học chưa có môn học chuyên biệt về chủ quyền biển đảo, chủ yếu lồng ghép vào các môn khác hoặc tổ chức đợt truyền thông. Việc thiếu tài liệu giảng dạy và chuyên môn hóa hạn chế hiệu quả tiếp nhận. Nhiều bài giảng dạng thuyết trình khô cứng, thiếu hình thức tương tác; nội dung thiên về lịch sử – pháp lý khó tiếp cận với sinh viên hiện đại. Do đó sinh viên dễ cảm thấy hời hợt hoặc buổi lễ tuyên truyền nhanh chóng. Nhiều trường thiếu giảng viên, báo cáo viên có đủ kiến thức sâu về biển đảo; kinh phí tổ chức hoạt động ngoại khóa và nghiên cứu chất lượng chưa cao. Một bộ phận sinh viên ưu tiên học tập và việc làm, chưa coi trọng vai trò của mình trong bảo vệ chủ quyền. Theo nhận xét chung, “sinh viên hiện nay còn thờ ơ và chưa phát huy được vai trò, trách nhiệm... về chủ quyền biển đảo đúng với yêu cầu của đất nước”. Thông tin sai lệch trên mạng, thói quen tiêu thụ tin giật gân có thể làm lệch lạc nhận thức của sinh viên. Nhiều sinh viên “tĩnh táo, cảnh giác trước thủ đoạn kích động của các thế lực thù địch” vẫn cần được rèn luyện.

4. Giải pháp tăng cường giáo dục ý thức bảo vệ chủ quyền biển, đảo quốc gia cho sinh viên trong kỷ nguyên số

Một là, tích hợp nội dung giáo dục chủ quyền

biển, đảo trong chương trình đào tạo đại học

Việc đưa nội dung bảo vệ chủ quyền biển, đảo vào chương trình giáo dục chính khóa đóng vai trò trung tâm trong việc hình thành nhận thức chính trị, quốc phòng cho sinh viên. Nội dung này cần được lồng ghép linh hoạt trong các môn học như Chính trị học, Luật quốc tế, Địa lý kinh tế - chính trị biển, cũng như các học phần Giáo dục quốc phòng và an ninh. Bên cạnh đó, giáo dục chính trị - tư tưởng trong nhà trường phải được đổi mới theo hướng tích hợp, liên ngành để phát huy hiệu quả nhận thức và hành động của người học trong bối cảnh mới.

Bên cạnh đó, cần thiết xây dựng bộ học liệu số chuyên biệt về chủ quyền biển, đảo với sự hợp tác của các chuyên gia, nhà khoa học thuộc lĩnh vực luật biển, an ninh quốc phòng và giáo dục. Tài liệu phải đảm bảo tính khoa học, chính thống và cập nhật, góp phần chống lại những luận điệu xuyên tạc trên không gian mạng.

Hai là, nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên, báo cáo viên

Đội ngũ giảng viên đóng vai trò then chốt trong việc truyền tải thông tin và khơi gợi cảm xúc, ý chí cho sinh viên. Do đó, cần tổ chức các lớp bồi dưỡng chuyên đề về biển, đảo, cập nhật các kết quả nghiên cứu khoa học, kiến thức pháp lý quốc tế mới nhất để giảng viên có thể giảng dạy một cách thuyết phục, sinh động. Đồng thời, khuyến khích đội ngũ cán bộ giảng dạy nghiên cứu khoa học về chủ quyền biển, đảo và công bố kết quả trên các tạp chí học thuật uy tín trong và ngoài nước.

Ngoài ra, cần mời gọi các nhà nghiên cứu, chuyên gia quân sự, luật quốc tế, cựu chiến binh hải quân... tham gia các buổi tọa đàm, báo cáo chuyên đề cho sinh viên để tăng tính thực tiễn và tính hấp dẫn của hoạt động giáo dục.

Ba là, phát huy vai trò của công nghệ số và truyền thông mới trong giáo dục chủ quyền biển, đảo

Trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang phát triển mạnh mẽ, việc sử dụng các nền tảng công nghệ số để truyền tải nội dung giáo dục về biển, đảo là yêu cầu tất yếu. Các trường đại học cần khai thác hiệu quả mạng xã hội, ứng dụng di động, video ngắn, trò chơi giáo dục và công nghệ thực tế ảo (VR/AR) để đưa sinh viên đến gần hơn với thông tin về chủ quyền, lịch sử biển đảo và các vấn đề an ninh phi truyền thống trên biển.

Báo cáo của UNESCO (2023) về “Giáo dục trong thời đại số” đã khẳng định tầm quan trọng

của việc tích hợp công nghệ trong truyền đạt kiến thức nhằm tạo trải nghiệm học tập sâu sắc và cá nhân hóa. Việc tạo ra các mô hình tương tác, bản đồ số chủ quyền, mô phỏng tình huống tranh chấp lãnh thổ không chỉ nâng cao hiệu quả nhận thức mà còn khơi gợi tinh thần trách nhiệm quốc gia trong thế hệ trẻ.

Bốn là, xây dựng môi trường học đường gắn với trải nghiệm thực tế về biển, đảo

Một giải pháp bền vững là tổ chức các hoạt động thực địa như tham quan di tích lịch sử gắn với biển, đảo; giao lưu với cán bộ chiến sĩ hải quân; tham gia các chiến dịch tình nguyện hướng về biển, đảo quê hương. Các chương trình này cần có sự phối hợp giữa nhà trường và các cơ quan như Bộ Tư lệnh Hải quân, Cảnh sát biển, Hội Sinh viên Việt Nam.

Kinh nghiệm từ các mô hình như “Hành trình sinh viên với biển, đảo Tổ quốc” do Trung ương Đoàn tổ chức cho thấy đây là hoạt động thiết thực giúp sinh viên gắn lý luận với thực tiễn, từ đó tăng cường nhận thức và hành động. Đồng thời, việc kết hợp hoạt động ngoại khóa với nghiên cứu khoa học sinh viên về chủ đề biển đảo sẽ tạo nên động lực học thuật nội sinh.

Năm là, tăng cường phản biện và đấu tranh trên không gian mạng trước các thông tin sai trái về chủ quyền biển, đảo

Trong kỷ nguyên số, sinh viên không chỉ là người tiếp nhận mà còn là chủ thể phản biện và lan tỏa thông tin. Do đó, cần trang bị cho sinh viên kỹ năng nhận diện, xử lý thông tin sai lệch, kỹ năng truyền thông số, tư duy phản biện và lập luận khoa học. Các câu lạc bộ học thuật, diễn đàn sinh viên, cuộc thi hùng biện, sáng tạo nội dung

số về biển đảo nên được tổ chức thường xuyên để sinh viên thể hiện chính kiến và khả năng đấu tranh trên không gian mạng.

Đồng thời, các trường cần chủ động phối hợp với cơ quan chức năng, đội ngũ báo chí cách mạng và các nhà sáng tạo nội dung có ảnh hưởng để tạo “lá chắn thông tin” trước các chiến dịch truyền thông bần từ thế lực thù địch. Theo Bộ Thông tin và Truyền thông (2023), việc nâng cao năng lực truyền thông chính trị cho giới trẻ là một nội dung trọng tâm trong Chiến lược phát triển báo chí và truyền thông giai đoạn 2021–2030.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh hội nhập và chuyển đổi số sâu rộng hiện nay, việc tăng cường giáo dục ý thức bảo vệ chủ quyền biển, đảo quốc gia cho sinh viên không chỉ là nhiệm vụ cấp thiết mà còn mang tính chiến lược lâu dài. Sinh viên – với vai trò là lực lượng tri thức trẻ, nhạy bén với công nghệ và xu thế thời đại – cần được trang bị đầy đủ kiến thức, thái độ và kỹ năng để nhận diện, phản bác các luận điệu sai trái, đồng thời tích cực lan tỏa tinh thần yêu nước, ý thức bảo vệ chủ quyền lãnh thổ trên không gian mạng cũng như trong đời sống xã hội.

Những giải pháp được đề xuất trong bài viết – từ đổi mới nội dung, phương pháp giáo dục đến ứng dụng công nghệ và truyền thông hiện đại – sẽ tạo nền tảng vững chắc cho việc hình thành một thế hệ công dân số có bản lĩnh chính trị vững vàng, tư duy phản biện tốt và tinh thần trách nhiệm cao đối với Tổ quốc. Qua đó, công cuộc bảo vệ chủ quyền biển, đảo thiêng liêng sẽ được tiếp nối bền vững bằng sức mạnh của tri thức, lòng yêu nước và khát vọng cống hiến của tuổi trẻ Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đảng Cộng Sản Việt Nam (2021), *Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng*, Hà Nội.
- [2] Trần Nguyễn Hoàng Chương (2017), *Giáo dục ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo cho thanh niên tỉnh Quảng Ngãi hiện nay*, Luận văn thạc sĩ Triết học, Đại học Kinh tế Đà Nẵng, Đà Nẵng.
- [3] Liên Hợp Quốc (1982), *Công ước về Luật Biển, ngày 10 tháng 12 năm 1982*.
- [4] Nguyễn Minh, Văn Kinh, Minh Lâm, Trần Hoàng Tiến (2013), *Chủ quyền biển đảo thiêng liêng của tổ quốc*, Nxb, Quân đội nhân dân, Hà Nội.
- [5] Trần Công Trục (2016), *Dấu ấn Việt Nam trên Biển Đông*, Nxb, Thông tin và Truyền thông, Hà Nội.
- [6] <https://mic.gov.vn/sang-cao-trong-tuyen-truyen-chu-quyen-bien-dao-tai-truong-hoc-197156174.htm#>